

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

§. 2. De Excommunicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

nositur. 3. & cap. quamvis. 58. de Sentent. excomm. Quoslibet Summum Pontificem ex quacunque causa adire impeditos absolvere possunt. Similiter & Regulares mendicantium ordinum, ac cum iis in

Privilegiis communicantes ab omnibus censuris Sedi Apostolicæ reservatis, exceptis iis, quæ continentur in Bulla Cœnæ, absolvendi habent potestatem,

§. Secundus.

D E

Excommunicatione.

Quæres primò. Unde nomen excommunicatio?

ꝛ. Dicitur excommunicatio, quia à communione separat; In principio enim Ecclesiæ excommunicati dicebantur, qui à communione corporis Christi separabantur. Dicitur quoque anathema, quod maledictionem & execrationem significat, ut *Marci 14. Caput anathematizare.* eò quod excommunicatus tanquam aliud execrabile & maledictum vitetur.

Quæres secundò. Quid est excommunicatio?

ꝛ. Est censura Ecclesiastica separans excommunicatum à communione fidelium, hoc est à communicatione in colloquiis, contractibus, commerciis, Sacramentis, orationibus Ecclesiæ, aliisque officiis. Quamvis autem ceteræ censuræ etiam aliquibus ex his bonis privent, ab excommunicatione tamen distinguuntur, quia excommunicatio directè & per se his, in quantum in illis est communicatio aliqua cum fidelibus, privati: ceteræ autem privant Sacramentis & officiis divinis, in quan-

tum Sacramenta & officia divina sunt, aut in eorum officio est Ecclesiastica jurisdictione.

Quæres tertio. Quotuplex est excommunicatio?

ꝛ. Duplex: major & minor. Colligitur ex *cap. si quem. 59. de Sentent. excomm.* Excommunicatio major dicitur, quæ administratione activâ & receptione passivâ Sacramentorum, Ecclesiæ suffragiis, & fidelium communione privat. Excommunicatio minor directè solum privat receptione passiva Sacramentorum: & hæc est solum excommunicatio secundum quid. Incurri potest ob peccatum veniale, & facile à quolibet Sacerdote tolli potest. Excommunicatio absolutè prolata semper intelligenda est major; ut definitum est in *cit. cap. si quem.* Si quem sub hac forma verborum: illum excommunico, vel simili à Judice suo excommunicari contingat: dicendum est, eum non tantum minori, quæ à perceptione Sacramentorum, sed etiam majori excommunicatione quæ à communione fidelium separat, esse ligatum. Quæ-

Quæres *quarto*. Quid ad hoc, ut excommunicatio valida sit, requiritur?

R. Requiritur, ut excommunicantis non sit impedita potestas: eò quod potestas impedita ita se habeat, ac si non esset. Ex quo sequitur.

1mo. Invalidam esse excommunicationem latam à Prælato ebrio, mente capto aut non advertente, quid agat: quia ista impediunt jurisdictionis exercitium.

2do. Inyalida est lata à Judice prius justè accusato. *Can. quoties, caus. 2. q. 6.* Lata contra eum, qui legitimè ante appellavit; cum per appellationem sit suspensa judicis à quo jurisdicatio. *cap. si Judice, 10. de Appellat. in 6.* Lata ab inferiori contra præceptum superioris irritantis. *Cap. quia plerique de offic. Ordin. in 6.* Lata à Vicario Episcopi dum Episcopus tenetur captivus. Cum in eò casu ad Capitulum devolvatur jurisdicatio, ac si sedes per mortem vacaret illius. *cap. si Episcopus, 3. de Suppl. negl. Pralator. in 6.* Demum lata ab excommunicato, aut publico Clerici percussore. *cap. ad probandum. 24. de Sentent. & re judicata.*

3^{io}. Invalida est excommunicatio lata à Prælato in propria causa ad puniendam culpam contra se commissam. *Can. inter querelas. 27. caus. 23. q. 4.* Si tamen Prælatus ad præcavenda sibi à subdito imminencia mala excommunicationem ferat, ea valida est. Tunc enim non tam per modum judicii, quàm per modum defensionis cuilibet licitè fertur. *cap. dilecto. 4. de Sentent. excomm.*

Quæres *quinto*. Qui sunt effectus excommunicationis majoris?

R. Primus effectus excommunicationis majoris est administrationis activæ Sacramentorum & Missæ celebrationis privatio. Colligitur ex *cap. Apostolica, & cap. si celebrat. de Cleric. excomm.* Huc facit *Canon. si Episcopus. 7. caus. 11. q. 3.* Si quis Episcopus in Concilio excommunicatus fuerit, sive Presbyter aut Diaconus à suo Episcopo, & post excommunicationem præsumpserit sive Episcopus ille, aut Presbyter, aut Diaconus facere oblationem, vel Matutinum aut Vespertinum officium quasi in officio suo agere sicut prius; non liceat ei in alio Concilio spem reconciliationis habere, sed nec ultra recolligi, in *cap. Latrores. 4. de Cleric. excommunicato.* Ab officio Sacerdotali deponi jubentur, qui divina officia ex in excommunicatione peragere præsumpserant.

2us. Receptionis Sacramentorum privatio. Colligitur ex *cap. cum illorum, de Sentent. excomm. cap. illud. cap. si celebrat. de Cleric. excomm.* Quia rebellis & contumax Ecclesiæ præceptis meritò à participatione bonorum illius repellitur. Cum autem hæc materia gravis sit, excommunicatus Sacramenta recipiens extra casum necessitatis peccat mortaliter, quanquam Sacramenta validè, excepto Sacramento pœnitentiæ recipiantur. Quia qui sciens & volens petit absolvi non præmissà absolutione ab excommunicatione, dispositionem ad valorem pœnitentiæ requisitam non habere convincitur.

3^{ius}. Est privatio suffragiorum Ecclesiæ. Colligitur ex *cap. à nobis. 28. cap. Sacris. 38. de Sentent. excomm.* Salus fide-

lium triplici subsidio in Ecclesia promoveri potest, *Primum* provenit à Christo, qui in Sacrificio Missæ mediante Sacerdote se Patri suo cœlesti offert. *Secundum* est ab Ecclesia, quæ mediantibus Ministris suis orationes publicas fundit, sacrificat, & satisfactionem ex thesauro Christi & Sanctorum dispensat. *Tertium* profuit ex operatione unius cujusque fidelis, ut est persona particularis. Ecclesia igitur ex his subsidiis excommunicatum non primo & tertio, sed secundo tantum privat: ideoque à Sacerdote Sacrificium Missæ quantum ad fructum Sacerdoti offerenti correspondentem excommunicato applicari, deinde pro illo in *Memento* orare potest; imò si etiam pro excommunicato existente in gratia Sacrificium nomine Christi offerret, illi quoad fructum ex opere operato proveniente prodesset.

4tus. Privatio communicationis cum aliis fidelibus in officiis divinis. Omnis enim Christianus, qui à Sacerdotibus excommunicatur, Sathanæ traditur; scilicet quia extra Ecclesiam Diabolus est, in Ecclesia Christus: ac per hoc quasi Diabolo traditur, qui ab Ecclesiastica communione removetur. *Can. Omnis Christianus 32. caus. 11. q. 3.* Quapropter qui merito facinorum suorum ab Ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo Episcopo, Presbytero, vel Clerico fuerint in communione suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius. *Can. qui merito. 29. loc. cit.* Idem dicitur *cap. significavit. 18. de Sentent. excomm.* Imò in *cap. alma Mater. eod. in 6.* Excommunicati ipsis etiam diebus, quibus admit-

tuntur Interdicti, ab officiis divinis excluduntur.

Variis autem modis communicatio ista in divinis fieri potest. Ut *1mò* quando ipse excommunicatus per se ipsum divina facit: & tunc alii fideles assistere nequeunt. *2dò.* Quando alii fideles divina faciunt, & tunc excommunicatus assistere non debet. *3tò.* Excommunicatus cum non excommunicato divinis assistere nequit, ac proinde Sacerdos, qui immemor excommunicationis Missam inchoavit, & ante inchoatam consecrationem excommunicationis recordatur, sacrificium relinquere tenetur, si absque scandalo & gravi infamia id fieri possit, ut docet Doctor Angelicus.

5tus. Privatio usus jurisdictionis ecclesiasticæ. Colligitur *ex cap. Romana. 1. de Offic. Vicarii.* Quia usus jurisdictionis Ecclesiasticæ præcipua communicatio cum fidelibus est: hæc autem communicatio prohibita esse non dubitatur.

6tus. Inhabilitas ad beneficia, officia & dignitates ecclesiasticas. *cap. postulastis. 7. de Cleric. excomm.* Ubi declaratur non solum excommunicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia conferri non posse; sed etiam illi, qui scienter illa beneficia talibus contulerunt, condemnantur, ut tamdiu à beneficiorum collatione suspendantur, donec super hoc veniam consequi mereantur, ut puniantur in hoc, in quo delinquere præsumserunt. *cap. cum bona memoria. 8. de atar. & qualis. præsciend.* Quia enim excommunicato officium Ecclesiasticum exercere prohibitum est, beneficium quo-

quoque obtinere nequit; eo quod beneficium detur propter officium.

7^{timus}. Privatio fructuum & proventuum beneficiorum obtentorum, Quamvis enim excommunicatus ante excommunicationem obtento eo ipso jure non privetur; fructibus tamen beneficii obtenti privatur. Ut enim dicitur in *cap. Pastoralis*, §. *Verum*, 53. *de Appellat.* Illi proventus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiæ communicatio denegatur. Imò excommunicatus ipso beneficio privari potest, si in excommunicatione inordefcat, *cap. bona memoria*, *sup. cit.*

8^{vus}. Privatio sepulturæ Ecclesiasticæ. *cap. Sacris*, 12. *de Sepult.* Ubi hæc datur ratio: Æquum est & Sacris Canonibus institutum, ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis. Si excommunicatus ante mortem signa pœnitentiæ dederit, & à contumacia recesserit, potest, & debet ei Ecclesiæ beneficio subveniri, ut si de ipsius viventis pœnitentia per evidentia signa constiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur. Nec obstat, quod non communicetur mortuo, cui non est communicatum & vivo: cum etsi communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuisset, quem non contemptus Religionis, sed necessitatis articulus impedivit. Sic ergo absolutus in loco Sacro & more fidelium tumulandus est, & si ante absolutionem tumulatus fuerit, exhumari debet, & quidem si impenitens in cœmeterio Ecclesiastico per aliquorum violentiam, ut contingit interdum, vel alio

casu tumulatus fuerit, si ab aliorum corporibus discerni possit, ex humari debet, & procul ab Ecclesiastica sepultura jactari. Quod si discerni non possit, non expedit, ut cum excommunicatorum ossibus corpora extumulentur fidellum: cum licet non obsit justis sepultura nulla vel vilis, impiis tamen celebris & speciosa non profit. *cit. cap. Sacris de Sepult.* Locus tamen sacer, qui per talem sepulturam pollutus fuit reconciliandus erit aspersione aquæ Solemniter benedictæ. Sicut in Dedicacionibus Ecclesiarum fieri consuevit. *cap. consulisti*, 7. *de Consecr. Eccles.*

9^{nus}. Privatio communicationis forensis, hoc est privatio omnis actûs pertinentis ad judicium: ideoque excommunicatus non potest esse iudex, arbiter, Actor, Advocatus, Testis, constat ex *cap. decernimus*, 8. *de Sentent. excomm.* in 6. Et exceptio majoris excommunicationis, in quacunque parte judiciorum opposita, lites differt, & repellit agentes: ut ex hoc magis censura Ecclesiastica timeatur, communionis periculum evitetur, contumaciæ vitium reprimatur, & excommunicati, dum à communibus actibus excluduntur, rubore suffusi, ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectum facilius inclinentur. *cap. piâ consideratione*, 2. *de Except.* in 6. Unde si dictæ personæ interveniant, mortaliter peccant, & per exceptionem majoris excommunicationis repelli possunt. Qualiter & quando hæc exceptio opponenda, docet, & videri potest. *cit. cap. piâ consideratione.*

10^{mus}. Privatio communicationis

X x 3

poli-

politica & civilis. Excommunicatos quoscunque à Sacerdotibus nullus recipiat, nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet, nec ave eis dicat: quia quicumque in his aut aliis prohibitis scienter excommunicatis communicaverit, juxta Apostolorum institutionem & ipse simili excommunicationi subjacebit. Ita Callistus Papa. in *Can. excommunicatos. 17. caus. 11. q. 3.* Idem dicitur in *cap. nuper. de Sentent. excomm.* Actiones hujus communionis hoc versu comprehenduntur:

Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

Per *Os* intelligitur osculum pacis, complexus, milio & receptio munerum, locutio tam secreta quam publica per verba, per literas, per signa, per internuntium.

Per *Orare* intelligitur quælibet participatio cum excommunicato in Sacramentis, sacrificio divino, sacris officiis, precibus &c. Per *vale*, quælibet honorifica saluatio, assurrectio &c. Demum per communionem & mensam significatur quælibet Societas & communicatio in negotiis, habitatione, convictu, contractibus. Nihilominus contractus ab excommunicato initi validi sunt. Constat de matrimonio. *ex cap. significasti. de eo qui duxit. &c. cap. inter dilectos. de donation.*

Quæres *sexto*. An fideles cum nullo excommunicato communicare possint?

R. Distingendum esse inter excommunicatum vitandum & non vitandum, sive toleratum & non toleratum. Ex

constituit. Martini V. quæ incipit: Ad evitanda scandala. edita in *Concil. Constantiensi*, Anno 1414. tenentur fideles solum vitare & non communicare cum excommunicato denunciato, hoc est: proprio nomine expresso, & signis, quis sit, sufficienter declarantibus, & notorio Clerici percussore. Post hanc constitutionem quilibet cum quolibet excommunicato ante denuntiationem censuræ factam in Ecclesia vel loco publico juxta consuetudinem loci communicare potest; nisi sit notorius Clerici percussor. Ea autem percussio dicitur notoria, quæ coram majore parte populi vicini vel communitatis, quam ad minus decem personæ constituunt, commissa fuit. Si simul notoreitas Juris per confessionem in judicio vel per sententiam Judicis accedat; tunc censetur percussio nullâ tergiversatione celari, aut alio suffragio excusari posse: prout à constitutione ad vitandum talem percussorem illa exigitur.

Quæres *septimo*. Qualem communicantes cum excommunicato non tolerato pœnam incurrunt?

R. Communicantes cum excommunicato non tolerato excommunicationem solum minorem incurrunt extra casus sequentes:

Imus. Quando excommunicatio contra participantes lata est: quia tunc post trinam monitionem specialem, aut unam æquivalentem trinæ, communicans eandem incurrit excommunicationem. *Cap. quod in dubiis. 30. de Sentent. excommunicat. cap. Statuimus. 3. eod. in 6.*

2dus.

2us. Quando excommunicatus est à Papa nominatim per sententiam particularem, tunc Clericus communicans in divinis admittendo excommunicationem spontè & liberè excommunicationem majorem Papæ reservatam incurrit. *cap. significavit. 18. de sentent. ex. com.*

3^{ius}. Quando quis excommunicato in crimine, ob quod excommunicatus fuit, communicavit, videlicet consilium, auxilium, favorem &c. præstando, ne excommunicatus denunciatus ab illo crimine desistat. *cap. si concubina. 55. de sentent. ex. com.*

Quæres octavò. In quibus casibus cum excommunicato denunciato communicatio licita est?

R. Casus illi comprehenduntur hoc versu:

Utile, lex, humile, res ignorata, necessè.

1. Per *utile* intelligitur utilitas spiritualis & temporalis tam ipsius excommunicati, quàm fidelis communicantis. Ideo potest excommunicatus dare & recipere consilium, eleëmolyñam, debitam solutionem &c.

2. Per *lex* matrimonialis intelligitur, ob quam coëjux à marito excommunicato debitum petere & reddere potest. Item communicare cum illo in mensa, gubernatione domûs, colloquiis, aliisque domesticis obsequiis. *cap. inter alia. 21. de sentent. ex. com.*

3. Per *humile* excipiuntur omnes, qui jure subjectionis obedire tenentur: quales sunt filii, nepotes, pronepotes, affines, pupilli, & minores respectu tutorum, servi & ancillæ, & tota familia excommunicati.

4. *Res ignorata*. His vocibus excipiuntur laborantes ignorantia invincibili juris & facti: itud juxta quosdam etiam laborantes ignorantia vincibili; modò non sit crassa aut affectata.

5. Demum *necessè*. Per quod significatur necessitas, quæ excusat, sive sit ipsius excommunicati, sive aliorum, sive temporalis sive spiritualis sit. *cit. cap. inter alia.*

Quæres nonò. Quos effectus habet in excommunicatione majori perseverantia?

R. Primus effectus est suspicio de hæresi; si nempe excommunicatus per annum in excommunicatione specialiter lata ab homine animo obdurato inordescat, *Trid. sess. 25. cap. 3. de reform.* quia talis de potestate Ecclesiæ malè sentire præsumitur. 2us integra probatio delicti, ob quod excommunicatio lata est, si integro anno in excommunicatione perseverat. *can. quicumque. caus. 11. q. 3.* Illa enim contumacia per fictionem juris censetur confessio. 3^{ius} privatio beneficiorum per sententiam Judicis, si excommunicatus per triennium animo obdurato in excommunicatione persistat. *cit. cap. cum bona memoria. de atar. & qualit.*

Quæres decimò. An omnis actus jurisdictionis ab excommunicato tolerato exercitus sit licitus & validus?

R. Si excommunicatus toleratus ad fidelium requisitionem ut Judex vel Paterochus jurisdictionem exercet, & licitè & validè agit; econtra verò si irrequisitus exercent, actus quidem validus, (nisi fideles contra eum excipiant, & excom-

excommunicationis speciem objcientes eam authoremque illius intra octo dies manifestè probent) sed illicitus est. Probatum ex supra cit. constitut. Ad evitanda, in qua fit favor fidelibus, ut cum excommunicatis non denunciatis communicare possint: nullus tamen ipsis excommunicatis favor fit; ideoque si semetipsos ingerant, mortaliter peccant, quemvis actus in favorem fidelium validus; nisi excipiant. Juxta cap. exceptionem. 12. de except. & cap. piâ consideratione. 1. eod. in 6.

Quæres undecimò. Quis effectus excommunicationis minoris?

R. Hæc duplicem effectum habet. Proprius & directus est passivæ participationis Sacramentorum privatio. Constat ex cap. si celebrat. 10. de Cleric. excomm. cap. ff quem 59. de sentent. excomm. Effectus indirectus excommunicationis minoris est privatio electionis (idem est de præsentatione & collatione ad beneficia. Quia ut dicitur in cit. cap. si celebrat. si talis electus fuerit, ejus electio est irritanda, pro eo, quod ad susceptionem eorum eligitur, à quorum perceptione à Sanctis Patribus est privatus.

Cum ergo remotus sit à susceptione Sacramentorum, consequenter à susceptione beneficiorum removetur; eo quod beneficium conferatur beneficiato, ut sacros Ordines suscipiat, Missam celebret &c. Unde tam eligentes, præsentantes, conferentes beneficium tali excommunicato, quam ipse excommunicatus illud acceptans graviter peccant, quamvis actus ipso jure non sit irritus,

sed per Superiorem, si scienter fuerit factus, irritandus. cit. cap. si celebrat. Porro licet talis excommunicatus celebrans Missam graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit, Præterea peccat conferendo Ecclesiastica Sacramenta: sed ab eo collata virtutis non carent effectu, cum non vidatur à collatione, sed participatione Sacramentorum, quæ in sola consistit perceptione, remotus; dummodo non in contemptum ecclesiasticæ disciplinæ, videlicet contra prohibitionem Superioris, communioni excommunicatorum pertinaciter se ingererit, in quo casu anathemate est feriendus. cit. cap. si celebrat.

Quæres duodecimò. Quis ab excommunicatione minori absolvere potest?

R. Episcopus & quilibet Sacerdos proprius. Colligitur ex cap. nuper. 29. de sent. excomm. nomine proprii Sacerdotis quilibet habens jurisdictionem ordinariam vel delegatam intelligitur. Et generalis regula est, quod qui habet potestatem absolvendi à peccatis, propter quæ hæc excommunicatio incurritur, censendus sit etiam habere facultatem absolvendi à censura vel excommunicatione propter talia peccata incurta; cum absolutio ab excommunicatione absolutioni à peccatis præmittenda sit, & concessio uno concessum quoque censetur alterum, sine quo illud unum commodè præstari nequit. Sic etiam dum alicui dat Ecclesia facultatem absolvendi à peccatis mortalibus, dat consequenter facultatem absolvendi à censuris non relevatis, & dum dat facultatem

facultatem absolventi à peccatis reservatis, dat etiam facultatem à censuris reservatis. Cùm igitur excommunicatio minor quandoque ob peccatum veniale incurratur, habens potestatem ab illo veniali absolventi, à censura quoque annexa absolvere poterit.

§. Tertius.

D E

Suspensione.

Quæres primò. Quid Suspendio?
 R. Est Censura Ecclesiastica, quâ Clericus, ne functiones Ecclesiasticas exercent, impeditur. Per ultimas particulas ab aliis censuris differt: ut ab excommunicatione, quæ Sacramentorum administratione, non ut est exercitium quoddam muneris Ecclesiastici, sed ut est quædam cum fidelibus communicatio, privat: deinde ab excommunicatione minori, quæ non privat activâ administratione Sacramentorum: ab irregularitate, quæ non directè functionem Ordinis suscepti, sed ejus suspensionem impedit: demum ab aliis suspensionibus, ut à suspensione ab officio Advocationis, Notarii &c. quæ sunt officia temporalia, & non Ecclesiastica.

Quæres secundò. Quotuplex Suspendio?
 R. Triplex: Suspendio ab officio. De qua in *cap. sanè quia. 9. de officio Judicis delegati.* & *cap. quia 2. eod. in 6.* Suspendio à beneficio. De qua in *cap. cum in cunctis. 7. cap. nihil est. 44. de elect.* Suspendio ab officio & beneficio. De qua in *Clement. Religiosi. 1. de decimis.*
 R. D. Schnorrenberg *Instit. J. Can.*

Suspendio absolutè lata suspensionem ab officio & beneficio simul comprehendit; quia non est ratio, ob quam potius pro suspensione ab officio, quàm à beneficio accipienda videatur.

Quæres tertio. Quisnam suspendi potest?

R. Omnes Clerici, quin & communitas Clericorum non solum quoad singulares personas, ut in *cap. quia sapè. 40. de elect. in 6.* sed etiam quatenus communitas est, hoc est: quatenus est unum corpus politicum, habens actiones proprias & officia & beneficia conferendi, sacros Ordines per suum Vicarium impertiendi &c. ab officio & beneficio suspendi potest. Ratio est: quia communitas talis capax est culpæ in actionibus, quas ut corpus unum exercet. Cui non obstat, quòd communitas talis excommunicari nequeat, juxta *cap. Romana. 5. de sentent. excomm. in 6.* Nam excommunicatio animam quoad bona interiora afficit, quæ ad bonum proprium animæ pertinent; & sic censura personalis est: suspensio autem his bonis non privat, sed ministeriis ecclesiasticis.

Y y

siasti-